

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของไทยในปัจจุบัน เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทุนนิยมโดยเลียนแบบปรัชญา และแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะ การนำเอาทฤษฎีการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย (Modernization Theory) มาเป็นต้นแบบของการพัฒนา การนำเอาทฤษฎีการพัฒนาประเทศทันสมัยซึ่งใช้ต้นแบบของทุนนิยมในการพัฒนาประเทศมาใช้นั้น มีความจำเป็น เพราะเป็นกระแสหลักในการพัฒนาของโลก ถ้าประเทศไทยไม่ยอมก้าวลงไปร่วมในกระแสหลักของทุนนิยมนี้ ก็จะถูกทอดทิ้งให้ล้าหลังและจะเสียเปรียบไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ไปอีกยาวนาน

การสร้างสมดุลในการพัฒนาจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาการพัฒนาแนวทางทุนนิยมเพียงแนวทางเดียว โดยการนำเอาแนวทางการพัฒนาวิฤตและแนวทางการพัฒนาที่เป็นทางเลือกอื่นๆ มาใช้เป็นต้นแบบสำหรับการพัฒนาสังคมไทยในภาคส่วนที่ยากจนล้าหลัง

การพัฒนาแนวทางทุนนิยม ไม่เหมาะสมกับภาคส่วนของสังคมที่ยากจนล้าหลัง ด้วยเหตุผลหลายประการ ประการแรก ปรัชญาทุนนิยมให้กิเลสตัณหา (Desire) ของมนุษย์เป็นตัวกระตุ้นผลักดันมนุษย์ ให้พยายามแข่งขันกัน สะสมทุนให้ร่ำรวยสูงสุด ประการที่สอง วิธีการให้ได้ทุนมากก็คือ การแข่งขันเสรีซึ่งคนจนหรือคนส่วนใหญ่ในชนบทที่ล้าหลัง ไม่มีความพร้อมที่จะแข่งขันกับคนรวยและคนในเมืองได้ ยิ่งแข่งขันกันนานเท่าไร คนจนก็จะถูกทิ้งให้ล้าหลังยากจนขึ้นทุกที ประการที่สาม รางวัลหรือผลที่ทุนนิยมใช้ล่อใจก็คือ ความสุขสบายอย่างล้นเหลือที่เห็นได้จากการกินอยู่อย่างหรูหราฟุ่มเฟือย บ้านหลังใหญ่ รถราคาแพงหลายคัน การจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าฟุ่มเฟือย มาบำรุงบำเรอความสุขต่างๆ เหล่านี้แสดงถึงการบริโภคนิยมอย่างเต็มที่ซึ่งคนยากคนจน ไม่สามารถที่จะจัดหามาได้ ถ้าเกิดหลงตามอย่างที่โฆษณาจูงใจให้มัวเมา ก็จะต้องหมดตัว หนี้สินรุงรัง การพัฒนาแนวทางทุนนิยมเพียงแนวทางเดียว ไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนในภาคส่วนสังคมที่ยากจนล้าหลัง ให้อยู่รอดปลอดภัยได้¹

¹วัชร ทรงแทม ร่องศาสตราจารย์, มิติใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (การประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ ๗, ๒๕๔๕), หน้า ๖๖๔.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางทุนนิยมเพียงอย่างเดียว ก็มีส่วนทำให้พื้นฐานจิตใจของคนจนเลี้ยว ขาดพลังความสามัคคีและความเห็นอกเห็นใจที่จะร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกัน เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวทางทุนนิยม เน้นที่คนเก่ง คนเด่น คนดัง จึงต้องแข่งขันกัน วิถีทางพัฒนาความสามารถในการแข่งขันนี้ดำเนินไปได้ ในภาคส่วนสังคมที่พัฒนาหรือเจริญแล้ว เพราะพอต่อสู้แข่งขันกันได้ แต่เมื่อนำไปใช้กับคนจน และคนด้อยโอกาสแล้ว มีแต่แพ้กับแพ้และทำให้พื้นฐานจิตใจของคนจนเหล่านี้ตกต่ำไปจากเดิม ที่รักสามัคคีร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกัน ก็กลายมาเป็นต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างทำ วัฒนธรรมของการลงแขกการช่วยเหลือกันก็หมดไป สังคมไทยที่เคยอยู่กันอย่างสงบสุข พออยู่พอกินมาหลายร้อยปี ก็ล่มสลายลง กลายเป็นชุมชนที่อ่อนแอ ตกเป็นแหล่งที่ทุนนิยมจะเข้ามาขูดรีดเอาทรัพย์สินที่มีอยู่น้อยแล้ว เข้าไปเพิ่มทุนให้แก่คนร่ำรวยอีกยาวนาน ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนววิถีพุทธ จึงต้องสร้างพื้นฐานจิตใจของคนยากจนให้เข้มแข็งและรู้จักสามัคคีก่อน จึงจะช่วยกันสร้างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้นมาได้²

สภาพปัจจุบัน ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเจริญก้าวหน้าอันเนื่องมาจากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร สังคมสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้ขอบเขต มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายแก่นมนุษย์เกิดขึ้นอย่างมากมาย วัฒนธรรม ประเพณี วิถีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยถูกเบียดเบียนไปสู่ระบบใหม่ที่เน้นความเจริญด้านวัตถุ ทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น ละทิ้งความชอบธรรมนำความเสื่อมโทรมมาสู่สังคม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ไม่ได้เป็นหลักประกันการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการสร้างความสุขตามที่สังคมต้องการ แต่กลับเป็นการสร้างปัญหาในสังคมและยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนเพื่อการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป โดยไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาของสังคมได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม คือ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์แก่เยาวชนในวัยเรียน

เด็ก เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูงสุดเหนือทรัพยากรใดๆ ในโลก เด็กทุกคนมีคุณค่าในตัวเอง ทุกคนมีความคาดหวังให้เด็กได้เจริญเติบโตในครอบครัวที่เพียบพร้อมได้รับการพัฒนา รอบด้านทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีที่อยู่ มีอาหารกิน สนองความต้องการ พื้นฐานทางกายได้เพียงพอ มีความปลอดภัย ความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความอบอุ่น มีการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี รู้ผิดชอบชั่วดี มีมานะบากมั่น มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล ควบคุม

²เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๖๔.

อารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจ รู้จักตนเอง และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติยามวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดในมาตรา ๘๑ ว่า ให้จัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข^๓ นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๘๑ ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๔ สอดคล้องกับแนวความคิดของสมาน รังสิโยภุชงค์ ที่กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคล มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง การพัฒนามนุษย์เป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย ทัศนคติ และวิธีในการทำงาน อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพ ในการทำงาน^๕

ครอบครัว โรงเรียน จึงมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างสำคัญยิ่ง ในการดูแล แนะนำ สอนสั่ง ฝึกฝน กล่อมเกลา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์เต็มตัว ทั้งด้านความคิด ความสามารถและมีความสุข

ครู จัดว่า เป็นปุชนิยบุคคลที่มีอิทธิพลกับเด็กนักเรียน รองจากบิดามารดาที่คอยอบรม สร้างเสริมสติปัญญาและจริยธรรมคุณงามความดีให้แก่เด็ก ครูที่มีคุณธรรม จริยธรรมเท่านั้น สามารถช่วยพัฒนาระดับคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนได้ กล่าวคือ ครูควรเป็นผู้มีบทบาททั้งในด้านการสอน และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงคุณธรรมและจริยธรรม มนุษย์หรือคนมีความสำคัญต่อสังคม ต่อชุมชนและองค์กรเป็นอย่างยิ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นหัวใจ

^๓สถาบันพระปกเกล้าฯ, สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, พุทธศักราช ๒๕๔๐, (กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของคุรุสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๔๐๐.

^๔กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ), ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๑.

^๕สมาน รังสิโยภุชงค์, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการสำนักงาน ก.พ. ๒๕๓๐), หน้า ๒๘.

ของกระบวนการพัฒนาทั้งหลาย เหตุนี้การพัฒนาคนหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคล จึงได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดี จากองค์กรทั้งรัฐและเอกชน โดยเฉพาะในเรื่องของการให้การศึกษา เพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา เหตุนี้จึงต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ให้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน ในท่ามกลางสถานการณ์ของความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะสภาพความจริงของสังคม มีการเปลี่ยนแปลง ไหลเลื่อน (Dynamics) อยู่ตลอดและมีเหตุปัจจัยที่สร้างความสลับซับซ้อน (Complexity) เพิ่มมากขึ้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา ให้เกิดความรู้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๔) ถือว่าเป็นจุดเน้นที่สำคัญ ในด้านการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา สอนว่า มนุษย์พัฒนาได้มนุษย์อยู่เพราะการพัฒนา ถ้าไม่พัฒนาจะอยู่ไม่รอด และพัฒนาได้โดยไม่มีขีดจำกัด สูงสุดสู่ความเป็นพุทธะ โดยมีพระพุทธเจ้าเป็นต้นแบบของการพัฒนาที่สูงสุดตามพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “ทณฺโถ เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ ในหมู่มนุษย์ผู้ที่พัฒนาฝึกฝนที่ดีเท่านั้น จึงจะเป็นผู้ประเสริฐ”^๖ นี่เป็นหลักที่เป็นฐานความคิดความเชื่อพื้นฐานที่กำหนดทิศทางของกระบวนการทั้งหมด

การพัฒนามนุษย์บางครั้งอาจพูดในมิติของการพัฒนาสังคม เพราะการพัฒนาสังคม โดยสาระแล้วก็คือการพัฒนามนุษย์ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้ดีขึ้น เพียงแต่การพัฒนาสังคมจะมองในมิติของโครงสร้างโดยรวม ซึ่งรวมเอาสังคม การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษาและศิลปวัฒนธรรมและบริบทอื่นๆ เข้าไว้ด้วย “แต่เป้าหมายสุดยอดของการพัฒนาอยู่ที่คน เพราะคนเป็นทั้งผู้ถูกพัฒนาและเป็นผู้รับผลของการพัฒนา” มองคนเป็นกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ดังนั้นการพัฒนาคนจึงรวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม และเป้าหมายของการพัฒนาคน กลุ่มคน หรือสังคม คือความอยู่ดีกินดีด้านต่างๆ หรือสภาพสังคมที่ดี ซึ่งรวมถึงสภาพเศรษฐกิจและการเมืองด้วย^๗ ที่สุดผลต้องเป็นไปเพื่อให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เหมือนการมองดูทิวทัศน์จะผ่านอะไร ผ่านวัตถุชนิดใด ราคาแพงแค่ไหนเพียงใด ที่สุดก็เพื่อให้มองเห็นความสวยงามของทิวทัศน์นั้นๆ ได้เต็มที่ แต่ขณะนี้กำลังมองการพัฒนามนุษย์ โดยผ่านพระพุทธศาสนา หรือใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นสื่อกลางในการพัฒนามนุษย์

^๖ข.ร. (ไทย) ๒๕/๓๓/๔๘.

^๗สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

มนุษย์มีศักยภาพที่พัฒนาตนได้ และเมื่อได้รับการฝึกฝนอบรมแล้วก็เป็นผู้ประเสริฐสุด ซึ่งต่างจากสัตว์ประเภทอื่น ที่จะพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์เป็นผู้ฝึกหัดให้ ตัวมันเองไม่สามารถจะฝึกฝนอบรมตนเองได้ และเมื่อผ่านการฝึกหัดแล้วในเวลาที่ทำงาน ก็ต้องให้มนุษย์อีกนั้นแหละ เป็นผู้นำ เขามันไปใช้งานในด้านต่างๆ ตามที่ได้รับการฝึกหัดมาเท่านั้น^๘ ส่วนมนุษย์นั้นมีความสามารถที่จะฝึกฝนอบรมตนเองได้ และเมื่อผ่านการฝึกฝนพัฒนาตนเองได้แล้ว ย่อมเป็นผู้ที่ประเสริฐสูงสุด ดังมีพระพุทธพจน์ที่ว่า “ทณฺโถ เสฏฺโฐ มนุสฺเสสุ ผู้ที่ฝึกฝนแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุดในหมู่มนุษย์”^๙ “วิชาจรณสมฺปนฺโน โส เสฏฺโฐ เทวมานุเส ผู้เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ (คือพัฒนาอบรมตนแล้ว) ประเสริฐสุดทั้งในหมู่เทวดาและมนุษย์”^{๑๐} ไม่ใช่เพียงแค่ในหมู่มนุษย์เท่านั้น แม้แต่ในหมู่ของเทวดาทั้งหลาย มนุษย์ที่พัฒนาตนเองแล้ว ก็ยังประเสริฐสูงกว่า “วรมสฺสตรา ทนฺดา อาชาเนยา จ สินฺหา กุญฺชรา จ มหานาคา อคฺคทณฺโถ ตโต วรํ ม้าอัสตร ม้าอาชาไนย ม้าสินธพ และช้างกุญชร ผู้มหานาคชนิดที่นายควานฝึกแล้ว จึงเป็นสัตว์ประเสริฐ แต่บุคคลผู้ฝึกตนแล้วประเสริฐยิ่งกว่านั้น”^{๑๑} “มนุสฺสญฺมํ สมฺพุทฺธํ อคฺคทณฺฑํ สสมาหิตา เทวาปี นมสฺสนนฺติ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งที่เป็นมนุษย์ ทรงฝึกพระองค์ มีพระทัยตั้งมั่น แม้เทวดา ก็น้อมนมัสการ”^{๑๒}

ดังนั้นการพัฒนา ฝึกฝนอบรมเพื่อให้มนุษย์มีความรู้ มีจริยธรรม มีความมั่นคงในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีความเข้าใจในปัญหาของชีวิตและตระหนักในคุณค่าของหลักพุทธธรรมคือคำสอนของพระพุทธเจ้าให้มากขึ้น จึงเป็นความจำเป็นที่ทุกฝ่าย ต้องให้ความร่วมมือกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา ที่ว่าด้วยการพัฒนามนุษย์เพื่อให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจังและเหมาะสมได้ต่อไป

^๘พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๖), หน้า ๓๔-๓๖.

^๙อ้างแล้ว.

^{๑๐}ส.น. (ไทย) ๑๖/๓๒๔/๓๒๑.

^{๑๑}ช.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๓/๕๗.

^{๑๒}อง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๓๑๔/๓๕๗.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ศึกษาเฉพาะเรื่องนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ และ ปัญญา) การนำผลจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองสำหรับการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุขในปัจจุบัน ซึ่งประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูอาจารย์และนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาและมัธยมปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖) ในโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๖๔๘ คน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง สุ่มจากประชากรที่เป็นครูอาจารย์ และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖) ในโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๐๑ คน

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กำหนดระยะเวลาตั้งแต่ เดือน เมษายน ๒๕๕๓ – มกราคม พ.ศ.๒๕๕๔ รวมเป็นระยะเวลา ๘ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การปฏิบัติตามหลักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของครูและนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๕ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง ทำให้มั่นคง ทำให้ก้าวหน้า

ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง บุคคลซึ่งมีความพร้อม มีความจริงใจ และสามารถที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ หรือเป็นบุคคลในองค์การที่สามารถสร้างคุณค่าของระบบการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของปัจเจกบุคคลให้ดีขึ้นในทุกด้าน ทั้งมิติร่างกาย อารมณ์ สังคม และวิญญาณ

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งนั้นๆ ของโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ครู อาจารย์ หมายถึง ผู้มีหน้าที่ อบรมให้ความรู้แก่นักเรียน ในโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนในโรงเรียนรุ่งอรุณ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

หลักไตรสิกขา หมายถึง การศึกษาสามประการตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นกุศลโดยตนเองที่ถูกต้องของมนุษย์ทุกคน เป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งหลายอันจะนำสังคมไปสู่อารยธรรมที่ถูกต้อง

โรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนระบบปกติทั่วไปในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ที่นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษานั้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ทราบถึงความรู้และความเข้าใจในหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๒ ทราบถึงการปฏิบัติตามหลักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวิถีพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ ผลการวิจัยสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนวิถีพุทธในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนอื่นๆ